

NOVA IZDANJA

Gordana Benić: "Godina sfinge, O Palači, Gradu i o nama", Ex Libris, 2004/05.

ODMAK OD DNEVNIH PROCJENA

Knjizi "Godina sfinge, O Palači, Gradu i o nama" privukle su me dvije nezaobilazne i emotivne činjenice - da govori o Splitu kao svojevrsnom graditeljskom spomeniku s Dioklecijanovom palačom, koja je među prvim urbanim cjelinama ušla na listu svjetske baštine UNESCO-a (1979.) te da je iz pera kolegice Gordane Benić iz "Slobodne Dalmacije". Posebno u doba kada Split stenje pod teretom tuđeg folklor, isparceliran na mnoštvo sela. Posebno u vremenu koje ne poznaje kolegijalnost.

Jedan i drugi znak simbolizma sfinge bio je pokretačka snaga za tekstove i razgovore o Palači u knjizi Gordane Benić. Ima iz šezdesetak, a razlažu se u tri poglavlja: "Od Palače do današnjega Splita"; "Razgovori. Split 1700." i "Palača je bila i tvornica". Unutar tri poglavlja naslovi određuju tematske cjeline: "Dioklecijanovi podrumi", "Katedrala svetog Dujma", "Akvedukt" ili "Terme i ljetnikovac"...

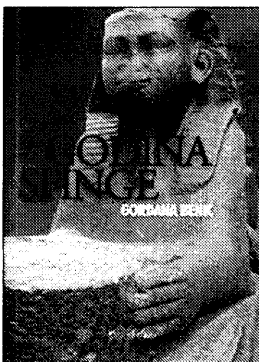
U poglavlju razgovora o Splitu niz je vrlo respektabilnih znanstvenih ličnosti, od Joška Belamarića, Miće Gamulina, Davora Domančića do Nenada Cambia, Stanka Piplovića, Emilia Marina, Ive Babića ili Duška Kečkemeta... Već i sam letimičan pogled na sadržaj knjige znalcu govori o štivu koje s povjerenjem treba pročitati. I više od toga, kako sugerira nakladnikovo ime "Ex libris" valja je posjedovati u vlastitoj biblioteci. "Godina sfinge" prva je knjiga u novopokrenutoj ediciji "Split 1700" spomenutog nakladnika "Ex librisa" (za izdavača Ivana Mandić-Hekman; urednica knjige Jelena Hekman; likovno oblikovanje Luka Gusić i fotografije, uz arhivske, potpisuje Živko Bačić).

Konzervatorska nagrada

Gordana Benić je novinarka i pjesnikinja; publikacija kojom se bavimo donosi tek izbor njezinih tekstova i razgovora o Dioklecijanovoj palači, koji su tijekom proteklog desetljeća objavljivani na stranicama Foruma, podlista za kulturu "Slobodne Dalmacije". U kuriozitet svakako spada da je taj svakodnevni novinarski angažman autorici donio i konzervatorsku nagradu "Vicko Andrić". Publika je tek zadržavanje novinske prolaznosti.

Dakle, riječju i slikom u knjizi je elaborirana višeznačnost života i vremena unutar Palače. Tom unutarnjem ovojju povijesti Palače valja dodati i vanjski, koji je fokusiran na suživot Palače s gradom.

Žanrom eseja, dakle na liniji rasprave i znanstvenog štiva po stilskim odlikama srodno beletristici ovaj tekst plijeni zanimljivošću i strepnjom za zaštitu Palače. Narav autorice i njezinu pjesničku dušu otkriva već uvodni esej "Salamander u zidinama, Imaginarnan putopis po Palači". Svjedok i "pripovjedac" repati vodozemac Salamander - mitološki duh koji živi u vatri. Otpornost je sinonim za odolijevanje svim

Štivo je to kojem se valja navraćati jer ima više slojeva od povijesnog do recentnog; od emotivnog do objektivnog. Šarmu knjige umnogome doprinose i reprodukcije u crno-bijeloj kontrastnosti dokumentarne ekspresije

vremenima unatoč. I Palače i Grada. Već i sam uvodni esej, svojevrsni entree u bit knjige, potvrđuje autorčinu ovladanost materijom: općenito kulturnom baštinom, poimence Dioklecijanovom palačom.

Usporedno stvarnost i imaginarno proviruju ne krijući sraz između svijesti o nasljeđu i nedovoljnoj potrebi da ga se temeljitije upozna. Zato osim šapa povijesti Palače, koja se pretvorila u grad, osim sfinge ili "najstarije Spličanke", koja "podsjeća na vječnost", nad ljepotom istine pruža se vlaga, smeće...

U dvojstvu znati i vidjeti u mašti ispisana je nadasve neuobičajena knjiga Gordane Benić. Autorica se, što baš i nije uobičajeno za novinare, posebno danas, posvetila temi, posesivno joj se podala. Više od desetljeća pratila je sva arheološka istraživanja u Palači, pomno slušala struku i potom bilježila, podsjećala, naglašavala, educirala i odgajala.

Senzibilitet za temu

Senzibilitet osobni i onaj za temu (grad), iskrsava iz svake stranice publikacije. Osigurao je autorici samosvjesnost pa analogno i sugestivan pristup.

I tako iz stranice u stranicu znanstveno-beletristički vodič iz ušhita o spoznaji velike vrijednosti, ljepote i jedinstvenosti Palače, minuciozno informira o obnovi Jupiterova hrama, rekonstrukciji crkvice Sv. Martina u Dioklecijanovom zidu o splitskim bazilikama, ali i akvaduktu, krstionici, termama... Na kraju sjajna je to knjiga čiji sadržaj ne može pristati na puko prepričavanje. Treba je uzeti u ruke i u tišini pročitati.

I zato parafrazirajući jednog, meni dragog, arhitekta Miću Gamulina, koji je vrijednost seminaru o "Palači 17000" ocijenio kao zalag budućnosti i lakše premošćivanje domaćih blokada... zaključit ću da je knjiga "Godina sfinge" kolegice Benić "odmak od dnevnih procjena". Štivo kojem se valja navraćati jer ima više slojeva od povijesnog do recentnog; od emotivnog do objektivnog. Šarmu knjige umnogome doprinose i reprodukcije u crno-bijeloj kontrastnosti dokumentarne ekspresije.

Stalno preklapanje vremena i dvojstvo literarnih žanrova ovu publikaciju izdvaja do stupnja ovladanosti riječju. Ipak, njezina temporalnost podarila joj je važnu vremensku dimenziju, dakle aktualnost. A kod baštine ne treba zaboraviti aktualnost je trajna jer prati skrb baštinika.

Marina BARIČEVIĆ